
DIALOVO

Van De Maesschalck Lieven, Lector, KH Kempen, Lier

Referentie Lambrinou, E., Sourtzi, P., Kalokerinou, A., Lemonidou, C., (2009). Attitudes and knowledge of the Greek nursing students towards older people. *Nurse Education Today*, 2009 vol.29, 617-622.

Datum 28-12-2010

Situering

In een vorige reflectie bespraken we een artikel over de attitude van Canadese verpleegkundigen ten aanzien van ouderen (reflectie over Holroyd et al., 2009). Dit artikel sluit hierbij mooi aan, gezien eenzelfde meetinstrument (the Kogan's Old People Scale) is gebruikt om de attitude ten aanzien van ouderen bij studenten te meten. Deze bijdrage beschrijft eerst de Griekse studie en bespreekt nadien de overeenkomsten en verschillen om te komen tot een reflectie.

Onderzoeksmethode

Dit onderzoek is uitgevoerd bij 227 studenten verpleegkunde aan de universiteit en 191 studenten verpleegkunde TEI (Technological Education Institute). In Griekenland worden beide programma's vanaf 18 jarige leeftijd aangeboden binnen het hoger onderwijs. De opleidingen omvatten 4 jaar studie (50% theorie, 50% klinisch onderwijs). De opleiding aan de universiteit leidt tot een bachelordiploma, vergelijkbaar met onze bacheloropleiding aan de hogeschool en de opleiding verpleegkunde TEI is vergelijkbaar met onze HBO-opleiding.

De doelstelling van de studie was om bij studenten verpleegkunde het effect van de opleiding te evalueren op kennis en attitude ten aanzien van ouderen. De attitude werd gemeten via the Kogan's Old People Scale en de kennis via de Palmore's Facts on Aging Quiz I. De betrouwbaarheid van de Kogan's Old People Scale bedraagt 0,79 (Soderhamn, et al., 2000) en voor de Griekse versie 0,80 (Lambrinou, et al., 2005) De validiteit van deze schaal is ook adequaat bevonden (Soderhamn, et al, 2000; Lambinou, et al., 2005). Voor de Palmore's Facts on Aging Quiz I ligt de betrouwbaarheid tussen 0,50 en 0,80 (Palmore, 1998) en

voor de Griekse versie bedraagt deze 0,68 (Lambinou, et al., 2005) The Kogan's Old People Scale is een schaal die 17 positieve en 17 negatieve uitspraken ten aanzien van ouderen scoort op een Likert schaal (= 6 puntenschaal van volledig oneens tot volledig eens). De Palmore's Facts on Aging Quiz I bevat 25 juiste of foutieve uitspraken over verouderen. De uitspraken worden ingedeeld in 4 groepen: de basiskennis over fysieke, mentale en sociale aspecten en de meest voorkomende misvattingen over het verouderen.

In totaal werden in twee scholen 418 studenten bevroegd (respons 72,73%; n = 304): 227 bachelor (121 eerstejaars en 106 laatstejaars) en 191 HBO studenten (112 eerstejaars en 79 laatstejaars). Dit gebeurde via een cross-sectioneel onderzoek, wat inhoudt dat op één moment alle studenten tegelijk werden bevroegd.

Resultaten

Deze studie toont aan dat de attitude ten aanzien van ouderen positiever is bij de laatste jaarstudenten in vergelijking met de eerste jaarstudenten en dit in beide opleidingsniveaus.

Er wordt een positief verband aangetoond tussen leeftijd en een positieve attitude én tussen leeftijd en kennis. Dit betekent dat hoe ouder de student is, hoe positiever zijn attitude én kennis is ten aanzien van ouderen. Naast leeftijd blijkt ook geslacht een bepalende factor te zijn voor zowel de kennis als de attitude. Vrouwelijke studenten vertonen een positievere houding dan mannelijke collega's en een hogere kennisscore. Dit blijkt ook uit andere studies (Fagerberg, I., et al., 1997; Soderhamn, O., et al., 2001; Lee, A.C.K., et al., 2006). Wat wel opvalt, is dat de relaties voor leeftijd en geslacht sterk zijn voor zowel de eerste als de derdejaarsstudenten ($r = -0.34$, $p < 0.01$, voor de derdejaarsstudenten $r = -0.33$, $p < 0.01$). Tot slot wijst deze studie erop dat ervaring geen invloed heeft op kennis en attitude.

Uit het cijfermateriaal is ook af te leiden, dat de kennisscore daalt tussen de eerste en de derde jaars en dit voor beide opleidingen, ook al is deze daling niet significant. Enkel voor de subschaal fysieke feiten is er een significante toename. De universiteitsstudenten hadden wel iets meer kennis dan de TEI-studenten.

In vergelijking met de Canadese studie stellen we toch een aantal verschilpunten vast. De Griekse studie toont aan dat de attitude van laatste jaarstudenten positiever zijn, terwijl dit in de Canadese studie niet het geval was. Bovendien toont de Griekse studie aan dat ervaring geen invloed heeft op kennis en attitude, wat wel het geval was in de Canadese studie. Maar net als in de Canadese studie toont deze studie aan dat er positief verband is tussen leeftijd en attitude. We dienen wel op te merken dat de methodologie bij beide studies verschillend is: in deze studie werden enkel eerste en derde jaarstudenten bevroegd, terwijl bij de Canadese studie alle jaren werden bevroegd.

Reflectie

Voor mij is één van de opmerkelijkste resultaten in dit onderzoek het beperkte kennisverschil tussen de studenten op beide opleidingsniveaus en dat de kennis doorheen de opleiding niet toenam, maar integendeel zelfs verminderde. De auteurs van de studie geven aan dat een verklaring kan liggen in het feit dat er niet sterk vanuit een holistische benadering wordt gewerkt, waardoor er enkel een toename is op de subschaal fysieke feiten en niet op de andere subschalen (mentale feiten, sociale feiten en meest voorkomende misopvattingen over verouderen).

Hoe zou de situatie in Vlaanderen zijn? We weten dat in Vlaanderen gerontologische en geriatrie inhoud maar summier aan bod komen (Deschodt et al., 2009). Voldoende aandacht is een eerste voorwaarde. Deze aandacht dient zich te vertalen in het curriculum verpleegkunde. Een optimalisatie van het geriatrie curriculum is daarom een eerste voorwaarde om kwaliteitsvolle ouderenzorg te garanderen. De associatie heeft een werkgroep ouderenzorg opgericht onder leiding van Professor K. Milisen. Binnen deze groep maakt men op basis van literatuur en onderzoek afspraken over de minimale eisen met betrekking tot gerontologische en geriatrie inhoud binnen het verpleegkundig curriculum. Deze werkgroep vormt een belangrijke basis om minimale eisen ten aanzien van het curriculum te stellen en te bewaken.

Bovendien dienen we de kennis en attitude in kaart te brengen. Hierbij is de niet gepubliceerde masterproef van Welsh (2010) belangrijk. Zij deed onderzoek naar de kennis en attitudes over ouderen(zorg) van eerste en derdejaarsstudenten bachelor in de verpleegkunde. Zij toont aan dat de Vlaamse derdejaarsstudenten

meer kennis hebben dan de eerstejaarsstudenten en dat ook in deze studie de fysieke aspecten van het ouder worden het meest correct werden beantwoord. Op vlak van attitude scoorden de derdejaarsstudenten ook beter. De derdejaarsstudenten van de afstudeerrichting geriatrie haalden de hoogste score op kennis en hadden ook de meest positieve houding. Dit impliceert dat studenten met hogere kennisscores, ook gemakkelijker een positieve attitude vertonen. Daarenboven toont deze studie een relatie aan tussen kennis en attitude. Tot slot mogen we de rol van de lector niet onderschatten gezien de studie aantoont dat de lector vooral een invloed heeft op de eerstejaarsstudenten en de studenten van de afstudeerrichting geriatrie. Een positieve promotie van ouderenzorg door de lectoren is dus zeker van belang.

Al deze resultaten leveren belangrijke informatie op voor alle lectoren, maar ook voor opleidingscoördinatoren en directie. Het is dus voor de opleiding verpleegkunde niet alleen van belang om aandacht te besteden aan het curriculum en hierbij de gerontologische en geriatrische inhoud te bewaken, maar evenzeer voldoende aandacht te besteden aan het personeel. Een gedragen gezamenlijke positieve visie op geriatrie binnen de school is dan ook geen luxe en heeft duidelijk een invloed op de student. Met de vergrijzing die voor de deur staat, dienen we hier zeker nog meer rekening mee te houden.

Bibliografie

Deschodt, M., Dierckx de Casterlé, B., Milisen, K. (2009). Gerontological care in nursing education programmes, *Journal of advanced nursing*, 66 (1), 139-148

Holroyd, A., Dahlke, S., Fehr, C., Jung, P. & Hunter, A. (2009). Attitudes toward aging: implications for a caring profession. *Journal of nursing education*, 48(7), 373-380.

Welsh, M. (2010). Kennis en attitudes over ouderen(zorg) van eerste- en derdejaarsstudenten bachelor in de verpleegkunde in Vlaanderen. Ongepubliceerde thesis.